

ปาฐกถา

เรื่อง การศิลปากร

(ส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ข้าหลวงประจำจังหวัด)

หลวงวิจิตรวาทการ แสดง

ในที่ประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร

ณหอประชุมศิลปากร

วันเสาร์ที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘

และ

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ

และการพิพิชภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

จังหวัดพระนคร

ปาฐกถา

เรื่อง การคิดปากร

(ส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ข้าหลวงประจำจังหวัด)

หลวงวิจิตรวาทการ แสดง

ในที่ประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร

ณหอประชุมมณฑลปากร

วันเสาร์ที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘

ว่าด้วยโบราณคดี ปาฐกถา

และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๒๔๗๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

จังหวัดพระนคร

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111004564124

ปาฐกถา

เรื่อง

การศิลปากร

(ส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ข้าหลวงประจำจังหวัด)

หลวงวิจิตรวาทการ แสดง

ในที่ประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร

ณหอประชุมศิลปากร

วันเสาร์ที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘

ท่านข้าหลวงประจำจังหวัด และท่านทั้งหลาย

เมื่อราว ๕ ปีมาแล้ว สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นายกราชบัณฑิตยสภาในครั้งนั้น ได้ทรงแสดงปาฐกถาเรื่องสงวนของโบราณ ในที่ประชุมสมุหเทศาภิบาล เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๓ และราชบัณฑิตยสภาได้พิมพ์ปาฐกถาฉบับนั้นออกแจกจ่ายไปด้วย ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยมากคงจะได้อ่านทราบข้อความในปาฐกถาครั้งนั้นแล้ว ข้อความในปาฐกถาของสมเด็จพระยาฯ นั้น มาถึงบัดนี้ก็ยังใช้ได้อยู่ เพราะเรื่องสงวนของโบราณนั้น กรมศิลปากรเดี๋ยวนี้ก็คงดำเนินวิธีเดียวกันกับราช

บัณฑิตยสภาในครั้งก่อนั้น   แต่นโยบายอาจเปลี่ยนแปลงบ้าง
 เช่นการที่จะเก็บรวบรวมเอาของหัวเมืองเข้ามากรุงเทพฯ นั้น กรม
 ศิลปากรจะกระทำแต่น้อย   และจะพยายามสนับสนุนให้จัดตั้ง
 พิพิธภัณฑ์หัวเมืองให้มากที่สุดที่จะทำได้   ในหัวเมืองใดมีการ
 พิพิธภัณฑ์เป็นปึกแผ่น มีระเบียบการรักษาเรียบร้อย มีผู้สนใจ
 ไปดูไปชมมาก   กรมศิลปากรก็ยินดีจะส่งสิ่งของบางอย่างอัน
 เป็นของสำคัญเฉพาะจังหวัดนั้นออกไปให้   ทั้งนี้เป็นนโยบาย
 ของกรมศิลปากร ที่จะแก้ไขข้อสังเกตของชาวต่างประเทศ ซึ่งมัก
 จะพูดว่าเมืองไทยมีความเจริญอยู่จุดเดียวเพียงกรุงเทพฯ เท่านั้น
 แต่การพิพิธภัณฑ์หัวเมืองจะเจริญได้ ก็ต้องอาศัยคณะกรรมการ
 จังหวัดและเจ้าหน้าที่เทศบาลช่วยเหลือ   ที่กล่าวนี้เป็นเรื่องสงวน
 ของโบราณ

มาถึงบัดนี้ เมื่อได้ตั้งกรมศิลปากรขึ้น นอกจากจะได้รับ
 โอนงานฝ่ายธุรการของราชบัณฑิตยสภามาแล้ว   กรมศิลปากร
 ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับศิลปกรรมโดยทั่วไป ก็อะไรเล่า เรียกว่าศิลป
 กรรม? ที่เรียกว่าศิลปกรรมนั้น มีจำแนกไว้ในพระราชบัญญัติ
 ราชบัณฑิตยสถาน ๑ อย่าง คือ การช่างปั้น, ช่างเขียน, ดุริยางค
 ศาสตร์, นาฏศาสตร์, สุนทรพจน์, สถาปัตยกรรมและอักษร
 ศาสตร์   กรมศิลปากรจะเป็นกรมศิลปากรโดยถูกต้องได้ ก็โดย
 กระทำหน้าที่ในศิลปทั้ง ๑ อย่างนี้ให้ครบถ้วน   ถ้าขาดไปอย่าง

หนึ่งอย่างใด ก็ต้องนับว่าบกพร่อง ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอถือโอกาสนี้ บรรยายข้อความเกี่ยวกับศิลปกรรมโดยทั่วๆ ไปให้ท่านฟังก่อน

อันว่าศิลปนั้น เป็นของคู่กับชาติ ชาติใดไม่มีศิลปของตนเอง ชาตินั้นก็ไม่นับว่าเป็นชาติอันควรได้รับความนิยมนับถือ ถึงแม้จะเป็นชาติได้ในทางกฎหมาย ก็จะไม่นับเป็นชาติโดยความจริง ชาติใดๆ จะได้รับความนับถือเป็นชาติอันแท้จริง จะต้องมີศิลปของตนเองซึ่งมีลักษณะผิดแปลกกับของชนชาติอื่น หรือมีเครื่องแสดงว่าเกิดจากความคิดประดิษฐ์ของตนเอง ไม่ใช่เอาอย่างของชาติอื่นมาเสมอไป เพราะเหตุไร ชาติที่มีศิลปของตนเองจึงเป็นชาติที่ควรได้รับความนิยมนับถือ เพราะเหตุว่า การที่ประชาชนหมู่ใด จะสามารถมีศิลปของตนเองได้ ประชาชนหมู่นั้นจะต้องก่อร่างสร้างตัวมานาน มีวัฒนธรรมอันสูง และมีคนฉลาดมาแล้วแต่ก่อน ชาติไทยเราแม้จะเป็นชาติเล็กกำลังน้อย แต่เมื่อชาวต่างประเทศได้เข้ามาแลเห็นศิลปกรรมของเรา ก็ต้องยอมรับว่าชาติไทยมีวิชาดีป้าเถื่อน ตรงกันข้าม ศิลปกรรมกระทำให้ชาติไทยได้รับยกย่องขึ้นสู่ฐานะพิเศษ ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำของคนสำคัญๆ หลายคน เป็นต้นว่า เรอเน กรุสเซต์ นักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงของฝรั่งเศสคนหนึ่ง ได้พรรณนาถึงการสร้างถาวรวัตถุเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น วัดวาอารามปูชนีย

วัตถุต่างๆ ในเมืองไทย ท่านผู้นี้ได้ให้นามเมืองไทยว่า “เป็นดอกไม้ดอกสุดท้ายของพุทธศิลป์” (La dernière fleur de l'art Bouddhique) นักเขียนชาวอังกฤษผู้หนึ่งกล่าวถึงศิลปกรรมของเมืองไทยแล้วก็เรียกเมืองไทยว่า “ดวงใจแห่งเอเชียทวีป” (The Heart of the East) หนังสือพิมพ์ที่มีหลักฐานหลายฉบับทั้งในยุโรปและเอเชีย ได้เชิดชูชาติไทยไว้ในฐานะอันสูงด้วยทางศิลปกรรม ข้าพเจ้าจะยกมาอ้างให้ท่านฟังในที่นี้ทั้งหมดก็จะไม่มีเวลาพอ

ศิลปเป็นของคงทนยั่งยืน เป็นสิ่งแสดงให้เห็นความเจริญก้าวหน้าของประเทศและของคน ไม่ว่าในสมัยใดๆ คนที่ใส่ใจในทางศิลปกับคนที่ไม่ใส่ใจต่อศิลปเลยนั้น ได้รับความนับถือต่างกันมาก ท่านทั้งหลายคงเคยได้ยินชื่อของคน ๒ คน คือ อาเล็กซานเดอร์มหาราชของกรีก กับ อติติลาของชนชาติฮัน คน ๒ คนนี้มีความสามารถในทางรุกรานตีบ้านตีเมืองเท่าๆ กัน อาเล็กซานเดอร์เป็นชาวยุโรปรุกเข้ามาถึงเอเชีย อติติลาเป็นชาวเอเชียรุกเข้าไปถึงยุโรป เมื่อมาถึงฝีมือการรบชิงชัยแล้ว คน ๒ คนนี้ดีเท่ากัน แต่ประวัติศาสตร์ให้เกียรติยศอาเล็กซานเดอร์เป็นมหาบุรุษ และประณามอติติลาว่าเป็นโจร ก็เพราะเหตุที่คนทั้ง ๒ นี้ มีวิธีการรุกรานผิดกัน อาเล็กซานเดอร์ทำการรุกรานไม่ว่าแห่งใด ไม่ได้เอาไปแต่ทหาร ได้เอานักศิลปไปด้วย ตีเมือง

ไหนได้ก็แผ่ศิลปะของกรีกลงไว้ ชัยชนะของอเล็กซานเดอร์ก็มั่นคง เพราะเป็นการเอาชนะทั้งกำลังกายและหัวใจ ชาวกรีกจึงได้รับความนิยมนว่าเป็นครูของโลก อเล็กซานเดอร์มหาราชก็ได้รับความนับถือเป็นคนสำคัญคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ แต่อัตติลาไม่มีความคิดในเรื่องศิลปะแม้แต่เล็กน้อย การรุกรานของอัตติลาจึงมีแต่การรบบราฆ่าฟัน ต่เมืองใดได้ก็กดไว้ด้วยอำนาจ พอสิ้นชีวิตอัตติลาแล้ว ก็ไม่มีอะไรเหลือ ตัวอัตติลาเองก็ถูกเรียกว่าเป็นโจร

ชาติโรมันซึ่งเจริญต่อมาจากชาติกรีก ได้พยายามดำเนินตามแบบกรีกทุกอย่าง โรมันได้เรียนศิลปะของกรีกมาก และคิดเพิ่มเติมขึ้นเองมาก เมื่อโรมันแผ่อำนาจทหารรุกรานไปถึงไหนก็แผ่ศิลปะของโรมันลงไว้ ชาติใหม่ๆ เดียวนี้ก็ยังคงดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยฉะเพาะอย่างยิ่งชาติที่มีเมืองขึ้นมากๆ ยังสามารถเผยแผ่ศิลปะของตนลงไปในเมืองขึ้น ให้คนในเมืองขึ้นนิยมศิลปะของตนได้เท่าไร อำนาจปกครองก็ยิ่งมั่นคงมากขึ้นเท่านั้น

ข้าพเจ้าไม่ได้มุ่งหมายจะกล่าวว่าศิลปะสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น การที่จะพูดว่าสิ่งนั้นสำคัญกว่าสิ่งนี้ หรือสิ่งนี้สำคัญกว่าสิ่งโน้น เป็นของที่ไม่ควรพูด แต่สิ่งทั้งหลายย่อมมีความสำคัญอยู่ทั้งนั้น ในสมัยที่เราไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่โดยโดดเดี่ยว เราจำเป็นต้องติดต่อไปมาค้าขาย มีสัมพันธไมตรีกับต่างชาติเช่นนั้น งานของ

ชาติก็มีอยู่ ๒ ประการ คือทำให้เราคำรงตนอยู่ได้อย่างหนึ่ง และทำให้เราได้รับความยกย่องนับถือของนานาชาติอีกอย่างหนึ่ง ในการที่เราจะได้รับความนับถือของนานาชาตินั้น เราก็ต้องแสดงให้เห็นว่าเรามีอารยธรรมและวัฒนธรรม การที่จะแสดงได้เช่นนี้ ก็จะต้องอาศัยศิลปเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญ

ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้ ท่านต้องเสียเวลาเพราะการอธิบายเรื่องศิลปมากนัก ข้าพเจ้าจะหันกลับเข้ามากล่าวถึงการศิลปากรที่เกี่ยวกับหน้าที่ข้าหลวงประจำจังหวัด คำที่ว่า “เกี่ยวกับหน้าที่ข้าหลวงประจำจังหวัด” นั้น บางทีจะแรงไปสักหน่อย ถ้าจะใช้คำให้เบาลงมาก็ควรพูดว่า การศิลปากรที่จะขอให้ข้าหลวงประจำจังหวัดช่วยเหลือ แต่ขอโปรดอย่าถือโทษในเรื่องไข้อยู่คำเลย พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ได้ประกาศออกในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ศกนี้ มีหลายเรื่องที่จะต้องขอความช่วยเหลือของข้าหลวงประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการจังหวัด ดังที่ข้าพเจ้าจะได้รวบรวมมาไว้ต่อไปนี้

๑. การทำบัญชีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่เดิมมาราชบัณฑิตยสภาได้เคยขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตรวจสอบในท้องที่ของตนว่ามีโบราณสถานแห่งใดอยู่บ้างที่เป็นของควร

สงวน ขอให้ทำบัญชีส่งเข้ามา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติตามคำร้องขอของราชบัณฑิตยสภา และส่งบัญชีโบราณสถานเข้ามากว่า ๕๐๐ แห่ง แต่ในบางจังหวัดยังไม่มีส่งมา หรือบางจังหวัดข้าพเจ้าสังเกตว่าหุ้มหิ้มเกินไป เพราะในเวลานั้นยังไม่มีคำอธิบายให้แจ้งชัดว่า โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ นั้น มีลักษณะอย่างไร บัดนี้ได้มีตัวบทพระราชบัญญัติอธิบายไว้ชัดแล้ว การตรวจและทำบัญชีก็ง่ายขึ้น สำหรับในจังหวัดพระนครและธนบุรี เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรจะได้ออกสำรวจเอง แต่ในจังหวัดอื่น ๆ ก็ต้องขอความช่วยเหลือของ ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการจังหวัดช่วยสำรวจให้ ความช่วยเหลืออันนี้ ข้าพเจ้าได้มีจดหมายขอไปทุก ๆ จังหวัดแล้ว คือในจังหวัดใดที่เคยส่งบัญชีมายังราชบัณฑิตยสภาแต่ก่อนแล้ว ข้าพเจ้าคัดสำเนาบัญชีส่งไปให้ และขอให้พิจารณาว่า มีข้อบกพร่องควรแก้ไขเพิ่มเติมอะไรบ้างหรือไม่ สำหรับจังหวัดที่ไม่มีบัญชี ข้าพเจ้าขอร้องให้ช่วยทำบัญชีให้ เว้นแต่ในเขตจังหวัดนั้นจะไม่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเสียเลยก็จริงใจ ในเรื่องนี้เมื่อท่านข้าหลวงประจำจังหวัดทั้งหลายได้กลับไปถึงจังหวัดของท่านแล้ว ขอให้โปรดจัดการให้ด้วย

๒. เมื่อได้ขึ้นบัญชีแล้ว ภาระต่อไปก็คือการรักษา การรักษา นั้น แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ สิ่งซึ่งไม่มีเจ้าของ ให้

กรมศิลปากรจัดการรักษาเหมือนอย่างทรัพย์สินแผ่นดิน และสิ่งซึ่งมีเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นของทางราชการหรือเอกชน ห้ามมิให้เจ้าของทำลายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากร ทั้ง ๒ เรื่องนี้ก็ต้องอาศัยข้าหลวงประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการจังหวัดช่วยเหลือดูแล และจับกุมฟ้องร้องผู้กระทำความผิด ดังมีเคยช่วยมาแล้วแต่ก่อน

๓. พระราชบัญญัตินี้ ห้ามการส่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร และให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานศุลกากร ตรวจค้นเรือหรือยานพาหนะอย่างใด ๆ ที่ขนส่งสินค้าออกนอกประเทศ เพื่อให้ทราบแน่ว่ามิได้มีศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต เรื่องนี้ขอท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนโปรดช่วยเหลือด้วย

๔. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้น จะตั้งขึ้นได้โดยประกาศของรัฐมนตรี สำหรับในกรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่ยของกรมศิลปากรควบคุมเอง แต่ในหัวเมืองนั้น กรมศิลปากรก็ต้องมอบหมายให้อยู่ในอารักขาของเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น บัดนี้ข้าพเจ้าได้มีจดหมายบอกฝากไปแล้วทุก ๆ แห่ง ในเรื่องพิพิธภัณฑสถานหัวเมืองนี้ ข้าพเจ้าขอแนะนำว่า ควรให้มีขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ให้มาก เพื่อเป็นเครื่องบำรุงการศึกษาของประชาชนในจังหวัดนั้น และ

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า จังหวัดใดสามารถจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ได้เรียบร้อย และเป็นย่านที่นักท่องเที่ยวจะไปชมได้สะดวกแล้ว ข้าพเจ้ายินดีจะค้นของบางอย่างที่เป็นของสำคัญสำหรับจังหวัดนั้นไปให้ แต่การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์นั้น กำลังของกรมศิลปากรฝ่ายเดียวไม่สามารถทำได้ จะทำได้ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการจังหวัดหรือเทศบาลจัดทำขึ้น

ทั้ง ๔ ประการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นกิจที่ต้องทำโดยนัยแห่งกฎหมาย แต่นอกจากนั้น ยังมีข้อสำคัญที่กรมศิลปากรจะต้องร้องขอต่อข้าหลวงประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการจังหวัด ให้ช่วยกระทำความเข้าใจแก่ประชาชน เพราะในบางเรื่องยังมีความเข้าใจผิดกันอยู่มาก ๆ

ในการรักษาโบราณสถานที่ดี โบราณวัตถุที่ดี ศิลปวัตถุที่ดี เราต้องพยายามรักษาของเก่า ให้คงเป็นรูปอย่างเก่า ถ้าไม่สามารถจะทำให้เหมือนของเก่าเดิมได้แล้ว อย่าซ่อมดีกว่า เป็นแต่บำรุงพุงตัวให้คงอยู่ได้ไม่ให้พังทำลายลงไปอีกก็พอแล้ว ขอให้ทราบกันว่า เรายังมีของเก่าซึ่งจะแสดงให้เห็นอายุยืนยาวมากเพียงไร ยังเป็นเกียรติยศแก่บ้านเมืองเพียงนั้น เพราะของเก่าที่มีอยู่นั้น เป็นเครื่องแสดงว่าเราเจริญแล้วมาแต่โบราณ เรื่องการซ่อมของเก่าและเปลี่ยนรูปใหม่นี้ มีปัญหาสำคัญที่กรมศิลปากรเข้าขัดขวางมาหลายราย และปัญหามักเกิดขึ้นในเรื่องปูนปั้นวัตถุ

ของพระพุทธศาสนา เช่นมณฑปพระพุทธบาท ซึ่งท่านผู้มั่งคั่ง
จะซ่อมได้แสดงความจำนงขอเรือเครื่องไม้ของเก่าและหล่อคอน
กรีตแทน กรมศิลปากรเข้าขัดขวางไว้ รายอื่น ๆ ก็ยังมีอีกมาก
และเนื่องจากเรื่องที่ไม่เข้าใจความมุ่งหมายอันแท้จริงของการรักษา
ของโบราณเช่นนี้ เมื่อกรมศิลปากรเข้าขัดขวางรายใด ก็มักเกิด
ความไม่พอใจแก่ผู้ศรัทธา ข้าพเจ้าเคยถูกโกรธเคืองกล่าวหาว่าจะ
ทำลายล้างศาสนา ไม่ยอมให้ซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ปูชนียวัตถุสถาน
ซึ่งเป็นอันสงสยอย่างยิ่ง ถ้าหากข้าหลวงประจำจังหวัดหรือ
คณะกรรมการจังหวัดมีความเข้าใจในเรื่องรักษาโบราณสถาน โบราณ
วัตถุและศิลปวัตถุดี ก็สามารถชี้แจงให้ราษฎรเข้าใจ และระงับ
ความโกรธเคืองการกล่าวหาไปได้ ถ้ามิฉะนั้นก็เกิดการกระฟ้อข้าว
อกุศล เป็นผลร้ายแก่รัฐบาลและระบอบใหม่ด้วย อันที่จริงการ
กวดขันเรื่องซ่อมของโบราณโดยวิธีที่กล่าวข้างต้นนี้ ไม่ใช่จะทำ
ละเพาะในสมัยของข้าพเจ้า แม้ในสมัยที่เป็นราชบัณฑิตยสภาก็ได้
กวดขันกันมานาน ข้าพเจ้าขอขอกข้อความที่สมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นายกราชบัณฑิตยสภาใน
ครั้งนั้น ได้ทรงแสดงปาฐกถาในที่ประชุมสมหเทศาภิบาล
เมื่อ ๕ ปีมาแล้ว มาอ่านให้ท่านฟังอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้.

“ข้อ ๑ ถ้ามีผู้ศรัทธาจะปฏิสังขรณ์โบราณสถานที่สำคัญ
ขอให้ชี้แจงแก่เขาให้ทำตามแบบเดิม อย่าให้เปลี่ยนแปลงรูปร่าง

และลวดลายไปเป็นอย่างอื่นเอาตามชอบใจ”

“ข้อ ๒ อย่าให้หรือทำลายโบราณสถานที่สำคัญเพื่อจะสร้างของใหม่ขึ้นแทน ข้อนี้เรื่องตัวอย่างจะยกมาแสดง เช่นที่วัดพลับพลายเมืองเพชรบุรีเดิมมีโบสถ์โบราณ ที่หน้าบันนั้นเป็นรูปภาพเรื่องพระพุทธประวัติเมื่อเสด็จออกมหาภิเนษกรรมฉงาม น่าดูยิ่งนัก ใคร ๆ ไปเมืองเพชรบุรี แม้ที่สุดจนสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงก็เสด็จไปยังวัดพลับพลาย เพื่อไปชมรูปภาพที่หน้าบันนั้น ครั้นถึงรัชกาลที่ ๖ เกิดไฟไหม้เมืองเพชรบุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ วัดพลับพลายถูกไฟไหม้ด้วย แต่ผนังโบสถ์กับรูปบนที่หน้าบันยังดีอยู่ ถึงสมัยนั้นข้าพเจ้าออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเสียแล้ว แต่เพื่อผู้มีกิจไปเมืองเพชรบุรีก็ไปที่วัดพลับพลายตามเคย ไปได้ความว่า พวกชาวเมืองกำลังเรียรายกันจะปฏิสังขรณ์ หัวหน้าทายกคนหนึ่งบอกข้าพเจ้าว่า โบสถ์เดิมเล็กนัก เขาคิดจะรื้อลงทำใหม่ให้ใหญ่โตกว่าเก่า ข้าพเจ้าตกเตือนว่าโบสถ์นั้นมีลายบนที่หน้าบันเป็นสิริของวัดไม่ควรจะรื้อลงทำใหม่ ถ้าประสงค์จะมีโบสถ์ให้ใหญ่โตก็ควรสร้างโบสถ์ใหม่เอาโบสถ์เดิมไว้เป็นวิหาร ข้าพเจ้าสำคัญว่าเขาจะเชื่อก็วางใจ ต่อนานมาจึงทราบว่ามีผู้ถือตัวว่าเป็นช่างคนหนึ่ง เข้าไปขันรับว่าจะปั้นรูปที่หน้าบันมิให้ผิดเพี้ยนของเดิมได้ พวกทายกกับพระสงฆ์หลงเชื่อก็ให้หรือโบสถ์เดิมลงสร้างใหม่ ด้วยเห็นว่าจะเปลือง

น้อย รูปภาพดีของเดิมก็เลยพลอยศูนย์และเลยไม่มีใครชอบไป
 ดูวัดพลับพลาชัยเหมือนแต่ก่อน เพราะภาพที่บนชนแทนเลว
 ทรมารำคาญตาไม่น่าดู ลากพระสงฆ์วัดนั้นก็เห็นจะพลอยตก
 ไปด้วย."

ข้าพเจ้านำปฐกถาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา ฯ มากล่าวเพียง
 เท่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าข้าพเจ้าหรือใคร ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ
 ในการรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ จะต้อง
 ดำเนินการโดยวิธีเดียวกัน ในเมืองเราหรือในประเทศใกล้เคียง
 กับเราที่ถือพระพุทธศาสนานิกายเดียวกัน ถือว่าการปิดทองพระ
 เป็นกุศลยิ่ง แต่มีเรื่องหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าจะขอนำมาเล่าให้ฟัง และ
 ถ้าท่านได้ไปเห็นอย่างที่ข้าพเจ้าเล่าเห็นมาแล้ว ท่านจะต้องยอม
 รับกับข้าพเจ้าว่า การปิดทองพระอย่างในเรื่องที่ข้าพเจ้าจะเล่าต่อ
 ไปนี้ บาปมากทีเดียว เมื่อ ๓-๔ ปีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้ขึ้นไปถึง
 หลวงพระบาง และสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเห็นที่สุดคือพระบาง
 ซึ่งเคยเป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่กับพระพุทธรูปปฏิมากรแก้วมรกตของ
 เรา เมื่อข้าพเจ้าได้ไปเห็นก็อนาถใจ เพราะพระบางในเวลาที่
 ข้าพเจ้าไปเห็นนั้น ไม่ใช่พระพุทธรูปเสียแล้ว กลายเป็นท่อนไม้
 ท่อนหนึ่ง โดยเหตุที่พระบางเป็นพระพุทธรูปขนาดเล็ก ยืนสูง
 ราวศอกเดียว ไม่มีใครคอยระมัดระวังห้ามปราม ปลอ่ยให้ปิด
 ทองกันตามชอบใจ ราษฎรในหลวงพระบางนับถือพระบางว่า

ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง ใครจับปวดที่ตรงไหน เอาทองไปปิดพระบาง
ที่ตรงนั้น ความเจ็บปวดยกหายไป หรือใครอยากให้ง่าย
ส่วนใดของตนสวยงาม ก็เอาทองไปปิดพระบางเข้าที่ตรงนั้น
ฉะนั้นพระบางจึงหมดความงาม ไม่มีรูปเป็นพระ พระปฤษฎางค์
โง่งง เพราะถูกพวกจับหลังปวดหลังเอาทองไปปิดที่พระปฤษฎางค์
จับซ้อนกันลงไปหลายร้อยหลายพันแผ่น พระพักตร์เกือบ
ไม่เป็นรูปหน้า พระนาสิกเกือบจะหายไป เพราะผู้ที่อยากให้มี
หน้าตาสวยงาม เอาทองไปปิดพระพักตร์จับซ้อนกันลงไปหลาย
ร้อยเหมือนกัน ทุกๆ ส่วนของพระบางเสียรูปหมด ถึงแม้
ผู้ที่รู้คุณค่าของโบราณวัตถุและศิลปวัตถุจะเสียดายสักเพียงไรก็
ไม่สามารถแก้ไขได้

ข้าพเจ้าเห็นว่าการปิดทองพระให้เสียรูปพระนิคปิดพระบางที่
เล่ามานี้ ไม่ได้บุญเลย กลับเป็นบาป เพราะทำให้เสีย ไม่ได้
ทำให้งด ฉะนั้นในเรื่องปิดทองพระ ข้าพเจ้าจึงใคร่จะขอแนะนำไว้
ในที่นี้ว่า ถ้าเป็นพระสัมฤทธิ์ของเก่าอยู่แล้ว ขออย่าให้ปิดทอง
กันเลย เพราะเมื่อปิดทองเข้าแล้วก็หมดค่าของสัมฤทธิ์ เท่ากับ
เป็นพระปูนปั้นซึ่งมีอยู่ดาษดื่น แต่บางองค์ซึ่งเคยปิดทองกันมา
แต่เก่าก่อน เช่นพระพุทธรูปที่พิณโลก ก็ต้องจำยอม
ให้ปิดทองกันต่อไป แต่เราต้องจำไว้ ๒ ข้อคือ ข้อ ๑ พระ
พุทธรูปที่งามจริงๆ อย่างพระพุทธรูปจีนราชัน งามเพราะฝีมือช่าง

โบราณทำให้ได้ส่วนทุกนิ้วทุกกะเบียด ถ้าเราไปทำอะไรให้ผิด
 ส่วนสักนิ้วเดียว จะเสียความงามไปทั้งองค์ และข้อ ๒ การ
 ปิดทองต้องลงรัก การลงรักถ้าฝีมือไม่ดีจริง และความหนา
 บางไม่เท่ากันจริง ๆ ก็เสียรูปได้ ข้าพเจ้ายกพระพุทธชินราช
 ขึ้นมาเป็นตัวอย่าง ก็เพราะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธชินราช
 กระทำให้เกิดมีข่าวอกุศลร้ายแรงเกิดขึ้น เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธ
 ชินราชซึ่งเกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้คือว่า ผู้เลื่อมใสศรัทธาได้ลงทุนเพื่อ
 ปิดทองและซ่อมพระเนตรพระพุทธชินราช ได้ลงมือทำกันไป
 โดยที่กรมศิลปากรไม่ทราบ ครั้นต่อมาทางจังหวัดได้ขออนุญาต
 ลงมา รัฐบาลนำความกราบทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
 กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ครั้นยังทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระ
 องค์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ มีพระกระแสรับสั่งว่างานนี้เป็น
 งานสำคัญมาก ควรให้กรมศิลปากรเป็นเจ้าหน้าที่จัดทำ หรือมี
 ฉะนั้นก็ต้องสืบสวนความสามารถของช่างเสียก่อน กรมศิลปากร
 ได้ส่งช่างผู้ชำนาญขึ้นไปตรวจ ช่างกลับมารายงานว่า ฝีมือช่างที่
 กำลังทำอยู่ในบัดนี้ไม่มีความชำนาญพอ ลงรักไม่เสมอกัน เห็น
 ได้โดยที่บางแห่ง รักหนาเกินไปจนเป็นรอยขุ่น และปิดทอง
 ปะสานกันไม่สนิท ขอให้เปลี่ยนช่างใหม่ ทางเจ้าภาพบอกว่า
 ช่างรับเงินล่วงหน้าไปแล้ว ขอให้ใช้ช่างเก่า แต่ให้เจ้าหน้าที่
 ศิลปากรควบคุม เจ้าหน้าที่ศิลปากรว่า ถ้าช่างไม่มีความชำนาญ

แล้ว จะควบคุมคอยบอกอย่างไรก็ไม่ถูก เพราะงานชะนีฉัน
 ไม่ใช่บอกให้ทำแล้วทำได้ ผู้ทำต้องมีฝีมือมาก่อน การได้หยุด
 ชะนีก็อยู่เช่นนั้นมานานเพราะไม่ตกลงกัน ในที่สุดเจ้าภายยอมให้
 กรมศิลปากรหาช่างขึ้นไปเปลี่ยนใหม่ ยังไม่ทันที่กรมนี้จะหาขึ้น
 ไปให้ ก็ถึงฤดูการนมัสการ ราษฎรเข้าไปเห็นพระพุทธรชินราช
 ดำมืด ก็เกิดคำบอกกล่าวเล่าลือว่า ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกรมศิลปา
 กรไม่ให้ซ่อม ท่านทั้งหลายทราบอยู่แล้วว่า ข้าวเล่าลือที่เป็นไป
 ในทางอกุศลนั้น แดกก็ก้านสาขารวดเร็วนัก และเปลี่ยนรูป
 ร้ายหนักเข้าทุกที ช่างที่ข้าพเจ้าส่งขึ้นไปตรวจ ได้ไปตรวจพร้อม
 กับเจ้าหน้าที่คณะกรรมการจังหวัด ไม่ได้แต่จะต้องทำอะไรเลย
 เป็นแต่ไปตรวจเท่านั้น ในเวลานั้นข้าพเจ้ากำลังขึ้นไปเชียงใหม่
 จากลัษังใจจะแวะพิษณุโลก แต่พอถึงอุดรดิษฐ์ก็ได้รับโทรเลข
 จากกรุงเทพฯ ว่ามีราชการสำคัญให้ข้าพเจ้ารีบกลับ ข้าพเจ้าได้
 หยุดที่พิษณุโลกเพียงแค่วันเดียว พบพูดกับข้าหลวงประจำจังหวัด
 แล้วก็ขึ้นรถไฟต่อมากรุงเทพฯ เพียงเท่านั้นก็ลืมนึกว่าข้าพเจ้า
 ไปเกาะพระเนตรพระพุทธรชินราชมาเสีย ถาลยี่ล่องมา ข้าวลือได้
 ขยายต่อออกไปว่า ข้าพเจ้าลอกเอาทองที่พระพุทธรชินราชมาราว ๑
 ทะนาน เพียงเท่านั้นยังไม่หมด ข้าวลือมีต่อไปอีกว่า ผู้แทน
 จังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ ร้องมายังรัฐบาลขอให้ทำการได้
 สวนข้าพเจ้า แต่คณะรัฐบาลร้องขอไม่ให้มีการได้สวน คราวนี้

ความร้ายจะตกอยู่แก่คณะรัฐบาล จะเห็นได้ว่าข่าวลืออกุศลนั้น อาจขยายตัวและทำให้เกิดผลร้ายได้มาก ๆ

การที่ไม่เข้าใจ หรือการไม่รู้ความจริง เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด และนอกจากนั้น บรรดาพวกเรา พวกที่ทำงาน ยังต้องประสบผลอันไม่พึงปรารถนาอีกอย่างหนึ่งคือ การพยายามทำลายล้างงานการที่เราก่อสร้างขึ้น เมื่อเราทำการก่อสร้างอะไรขึ้น ก็เป็นการแน่นอนว่าจะต้องมีคนคอยทำลาย เพราะเหตุว่าในโลกนี้มีคนเป็นอันมาก ที่ไม่สามารถจะก่อสร้างกระทำความดีด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง จึงต้องคอยทำลายล้างผลาญความดีของผู้อื่น เพื่อมิให้ใครดีไปกว่าตัว การพยายามทำลายล้างผลาญเช่นนั้น ข้าพเจ้าได้พบมาแปลก ๆ ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าเข้ามาอยู่ในกรมศิลปากร ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง เมื่อเร็ว ๆ นี้มีบุคคลผู้หนึ่ง ไปเล่าให้รัฐมนตรีผู้หนึ่งว่า ในราว ๒ เดือนมาแล้ว เขาได้เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์สถานในวันปกติ อันมิใช่วันอาทิตย์ ได้เห็นนักเรียนนาฏดุริยางค์เอาผ้าตากบนหน้าตักพระพุทธรูปสีหิงค์บ้าง เอาเสื้อแขวนบนพระหัตถ์พระพุทธรูปสีหิงค์บ้าง เป็นเคราะห์ดีที่ท่านรัฐมนตรีผู้นั้นมิได้เชื่อ เพราะเหตุ ๓ ประการคือ ๑. พระพุทธรูปสีหิงค์มีลักษณะขัดสมาธิราบ พระหัตถ์วางราบอยู่ที่หน้าตัก ใครจะเอาอะไรไปแขวนที่พระหัตถ์ไม่ได้ ๒. พระพุทธรูปสีหิงค์ประดิษฐานอยู่บนบุษบกสูงในพระ

ที่นั่งพุทไธสวรรย์ ใครจะป็นขึ้นไปไม่ได้ง่าย ๆ และไม่มี
ประโยชน์อันใดที่จะเอาผ้าไปตากบนองค์พระพุทธรูปสัก และ ๓.
ในวันที่บุคคลผู้นั้น อ้างว่าได้เข้ามาเห็นนักเรียนเอาผ้าตากบนพระ
พุทธรูปสักคนนั้น เป็นเวลาที่โรงเรียนปิดในต้นปี ไม่มีนักเรียน
อยู่สักคนเดียว เมื่อรู้กันเช่นนั้น ข้อความที่บุคคลนั้นไปกล่าวโทษ
ด้วยคำเท็จก็กลายเป็นจำอวดไป แต่เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงให้เรา
เห็นว่า การพยายามทำลายล้างผลาญคนและงานนั้น สามารถ
ทำให้มนุษย์เรากล่าวเท็จได้อย่างเลวทรามเพียงไร และเรื่อง
นี้เป็นเรื่องหนึ่งในบรรดาหลายสิบเรื่องที่ข้าพเจ้าถูกใส่ความมาแล้ว

ด้วยเหตุดังได้เรียนให้ท่านทั้งหลายทราบนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่
ขอให้ช่วยเหลืออีกข้อหนึ่งคือการกระทำความเข้าใจอันถูกต้องแก่
ประชาชน ท่านข้าหลวงประจำจังหวัดทั้งหลายคงต้องทำหน้าที่
อันนี้ในเรื่องอื่นๆ อยู่แล้ว ข้าพเจ้าขอมอบฝากช่วยทำความเข้าใจ
ในการรักษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และโบราณสถานด้วยอีก
เรื่องหนึ่ง

ข้าพเจ้าจะไม่ทำให้ท่านเสียเวลามากเกินไป เพราะท่านทั้ง
หลายได้เห็นคิดเห็น้อยในการประชุมต่าง ๆ มาแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอ
จบปาฐกถาลงเพียงเท่านี้.

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ
และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๔๗๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓)
อนุมัตินี้จากตุรนต์
อาทิตยทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
ตราไว้ณวันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรรวบรวมแก้ไข
เพิ่มเติมกฎหมายและกฎข้อบังคับอันว่าด้วยโบราณสถาน ศิลป
วัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติให้บริบูรณ์
จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำ
แนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์
แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกกฎหมาย
และกฎข้อบังคับต่อไปนี้

(๑) ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ ลงวันที่ ๑๗
มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

(๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พุทธศักราช ๒๔๖๕

(๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร พุทธศักราช ๒๔๖๕ กับทั้งบรรดากฎหมายและกฎข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่ง ใด หรือซากปรักหักพังแห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือความจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อันมีอยู่ในสิ่งนั้น เป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปกรรม

“ศิลปวัตถุ” หมายความว่า ของที่สร้างทำขึ้นด้วยฝีมือช่างอย่างพิเศษและหาได้ยาก ซึ่งได้ทำขึ้น หรือมีเหตุผลอันองได้ว่าได้ทำขึ้นอย่างน้อยห้าสิบปีก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้

“โบราณวัตถุ” หมายความว่า ของโบราณอย่างหนึ่งอย่างใด จะเป็นของเกิดในประเทศสยามหรือต่างประเทศก็ดี ซึ่งให้ความรู้หรือเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

“พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ” หมายความว่า พิพิธภัณฑ์สถานซึ่ง
รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า อยู่ในความควบคุม
ของกรมศิลปากร

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการให้
เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากร

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า อธิบดี หรือเจ้า
พนักงานซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง หรือมอบอำนาจให้อธิบดีแต่ง
ตั้งขึ้น เพื่อกะทำหน้าที่ต่าง ๆ อันระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการมีหน้าที่รักษา
การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎ
กระทรวงตั้งเจ้าพนักงานวางแบบวิธีการต่างๆ กำหนดค่าธรรมเนียม
จัดการต่างๆ อันระบุไว้ในพระราชบัญญัติและกิจการอื่นๆ เพื่อ
ปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

การรักษาโบราณสถาน

มาตรา ๖ ให้อธิบดีจัดทำบัญชีบรรดาโบราณสถานทั้งหลาย

ที่มีอยู่ในประเทศสยามขึ้นไว้ ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถานที่มี
เจ้าของเป็นของเอกชนคนใด หรือไม่มีเจ้าของ หรือเป็นทรัพย์สิน
ของแผ่นดิน รวมทั้งโบสถ์ วัดวาอาราม และสิ่งปลูกสร้าง
อย่างอื่นอันเกี่ยวแก่การศาสนา

บัญชีนั้นบุคคลใด ๆ ย่อมตรวจดูและขอคัดสำเนาได้ หรือ
ขอรับสำเนาบัญชี หรือขอรายการอันรับรองว่าถูกต้องได้ โดย
เสียค่าธรรมเนียมตามที่อธิบดีจะกำหนดไว้ แต่ไม่เกินห้าบาท

มาตรา ๘ ในการจัดทำบัญชีเช่นว่านั้น เมื่ออธิบดีมีเหตุ
อันควรเชื่อได้ว่าโบราณสถานอันใดซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราช
การแห่งอื่น นอกจากกรมศิลปากรหรือเป็นของเอกชนคนใด จะ
ต้องจัดเข้าบัญชีไว้ ก็ให้อธิบดีขอให้ทางราชการหรือสั่งให้บุคคล
ที่กล่าวนั้น ขอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปและตรวจดูสิ่งนั้นได้
โดยสะดวก แต่ต้องบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้าแปดวันก่อนที่
จะทำการตรวจ และผู้อารักขาโบราณสถานแห่งนั้นจะอยู่ด้วย
หรือให้ผู้แทนไปอยู่ด้วยในการตรวจนั้นก็ได้

การตรวจจะต้องกระทำโดยมิให้เกิดความขัดข้องไม่สะดวก
แก่ราชการแห่งนั้น หรือบุคคลที่เป็นเจ้าของ ถ้าปรากฏว่าจำเป็น
จะต้องขุดค้นหรือกระทำการอย่างอื่น จะต้องให้ทางราชการหรือ
บุคคลนั้น ๆ ตกลงยินยอมด้วย จึงกระทำได้ ถ้าตกลงกันไม่ได้

ให้อธิบดีรายงานแก่รัฐมนตรี ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ทำการ
ขุดค้นหรือกระทำอย่างอื่นได้ แต่ต้องให้ค่าสินไหมทดแทนแก่
ราชการแห่งนั้น หรือบุคคลที่กล่าวแล้ว เพื่อความบอบสลาย
หรือเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกิดขึ้น

มาตรา ๘ โบราณสถานอันใดเมื่อได้ขึ้นบัญชีตามที่กล่าว
ไว้ในมาตรา ๖ แล้ว ให้ตั้งอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่ง
หมวดนี้ แต่ในกรณีที่เป็นโบราณสถานอันอยู่ในอารักขาของ
ทางราชการหรือเป็นของเอกชน การขึ้นบัญชีเช่นนั้นจะมีผล
ใช้ได้เฉพาะภายใต้บังคับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) อธิบดีจะต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือให้ทางราชการ
หรือบุคคลที่กล่าวแล้วทราบถึงการที่เอาโบราณสถานนั้นขึ้นบัญชี
และ

(๒) ภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันที่บอกกล่าวเช่นนั้น
ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวนี้จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยของ อธิบดี
ไปยังรัฐมนตรีก็ได้ ถ้าไม่อุทธรณ์ หรือถ้ารัฐมนตรีสั่งยืนตามคำ
วินิจฉัยของอธิบดี เมื่อสิ้นกำหนดเวลาซึ่งอนุญาตให้อุทธรณ์
เป็นต้นไป หรือตั้งแต่วันที่แจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีไปยัง
ราชการแห่งนั้น หรือบุคคลที่เป็นเจ้าของแล้วแต่กรณี

มาตรา ๕ เมื่อได้ขึ้นบัญชีโบราณสถานใดซึ่งไม่มีเจ้าของไว้แล้ว ให้กรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบจัดรักษาโบราณสถานนั้นเหมือนอย่างทรัพย์สินของแผ่นดิน

มาตรา ๑๐ เมื่อได้ขึ้นบัญชีโบราณสถานใดซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนไว้แล้ว ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้ทางราชการ หรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นทำลายเสีย

(๒) ห้ามมิให้ทางราชการ หรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้บังคับเงื่อนไขซึ่งได้วางไว้ในหนังสืออนุญาตนั้น ทั้งต้องอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นต้องรับผิดชอบในการรักษาโบราณสถานนั้น และจำต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือกฎข้อบังคับซึ่งจะได้ออกเพื่อการนั้น

(๔) ในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือบุคคลใด หรือจัดให้โบราณสถานนั้นย้ายไปอยู่ในอารักขาของทางราชการ หรือบุคคลอื่น ทางราชการหรือบุคคลผู้โอนหรือย้ายต้องแจ้งให้ผู้ได้มาซึ่งโบราณสถาน หรือทางราชการ

หรือบุคคลอื่นนั้นทราบว่าเป็นสถานที่ตั้งแล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และให้แจ้งการโอน หรือการย้ายอรั้งกา เช่นนั้นแก่อธิบดี ภายในกำหนดสิบห้าวัน

มาตรา ๑๑ ถ้าอธิบดีเห็นเป็นการจำเป็นว่าโบราณสถานอันใดซึ่งขึ้นบัญชีไว้แล้ว และอยู่ในอรั้งกาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนใด สมควรให้อยู่ในอรั้งกาของกรมศิลปากร เพื่อจะได้จัดรักษาให้เรียบร้อย หรือเพื่ออนุญาตให้ประชาชนเข้าชม เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าโบราณสถานอยู่ในอรั้งกาของทางราชการ ให้จัดการตกลงกับเจ้าหน้าที่ เพื่อขอให้โอนมาไว้ในอรั้งกาของกรมศิลปากร

(๒) ถ้าโบราณสถานเป็นของเอกชน ให้มีอำนาจจัดการให้ได้โบราณสถานพร้อมทั้งที่ดินที่ตั้งมาเป็นของแผ่นดิน โดยวิธีขอซื้อจากเจ้าของ หรือถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ให้นำพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตัวโบราณสถานนั้นปรักหักพังหรือเจ้าของมิได้ใช้เป็นประโยชน์ ให้ใช้ค่าทำขวัญให้ละพาทที่ดินอันเป็นที่ตั้งแห่งโบราณสถานเท่านั้น

มาตรา ๑๒ ให้อธิบดีมีหน้าที่จัดให้ได้ตรวจเป็นปกติ ซึ่งบรรดาโบราณสถานอันได้ขึ้นบัญชีไว้ เพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้หรือตามกฎหมายกระทรวงซึ่งออกตามหมวดนี้ และมีหน้าที่ให้คำแนะนำหรือคำสั่งเกี่ยวกับการรักษาโบราณสถาน ที่กล่าวแล้วแก่ทางราชการ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นว่าเป็น

หมวด ๓

การรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

มาตรา ๑๓ บรรดาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุทั้งหลายที่ไม่มีเจ้าของนั้น ท่านว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และให้อธิบดีเข้าครอบครองเก็บรวบรวมเข้าไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

โบราณวัตถุที่พบในที่ดินของเอกชน หรือในโบราณสถาน เนื่องจากการขุดค้นหรือการอื่นซึ่งได้จัดทำด้วยค่าใช้จ่ายของแผ่นดินเพื่อความประสงค์ในทางโบราณคดีนั้น ให้ถือว่าไม่มีเจ้าของ

มาตรา ๑๔ บรรดาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ ซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการ หรือเป็นทรัพย์สินของเอกชนนอกจากที่เป็นส่วนที่ได้เก็บรวบรวมไว้เป็นของ ๆ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้วนั้น อธิบดีจะขึ้นบัญชีไว้ก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้นับบทบัญญัติ

มาตรา ๖ อันว่าด้วยการตรวจและการคัดสำเนาบัญชี กับบทบัญญัติมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุซึ่งเป็นส่วนที่ได้เก็บรวบรวมไว้เป็นของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้น ให้อยู่ภายในบังคับบทบัญญัติหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ส่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุซึ่งเป็นของเอกชนออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะได้ขึ้นบัญชีไว้ตามมาตรา ๑๔ หรือไม่ก็ตาม

ถ้าประสงค์จะส่งวัตถุหลายสิ่ง อันเป็นของเจ้าของเดียวกันออกนอกประเทศต้องได้รับอนุญาตเป็นรายสิ่ง

มาตรา ๑๖ ผู้ใดประสงค์จะส่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุออกนอกประเทศ ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตตามแบบที่กำหนดไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการตรวจวัตถุเช่นนั้นก็ให้ผู้ขออนุญาตนำมาให้ตรวจ ถ้าอนุญาตตามเรื่องราวนั้น ก็ให้ออกใบอนุญาตเป็นหนังสือให้แก่ผู้ขออนุญาตเป็นสำคัญ ใบอนุญาตนั้นต้องมีรายการแสดงลักษณะของวัตถุ บอกขนาด รูปร่าง สี และคำนิรूपพรรณอย่างอื่น การออกใบ

อนุญาตนั้นจะออกให้โดยมีเงื่อนไขก็ได้ และให้เรียกค่าธรรมเนียมตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ แต่ไม่เกินห้าบาท ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิเสธไม่ออกใบอนุญาตให้ส่งวัตถุออกนอกประเทศ ผู้ขออนุญาตจะอุทธรณ์คำวินิจฉัยนั้นไปยังรัฐมนตรีก็ได้ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีเป็นที่สุด

มาตรา ๑๓ ถ้าเรื่องราวขออนุญาตส่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุออกนอกประเทศนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาต และพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุผลสมควรเชื่อว่า ถ้าปล่อยให้ศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุนั้นอยู่ในครอบครองของผู้ขออนุญาตแล้ว อาจถูกลักลอบส่งออกไปนอกประเทศสยามได้ ก็ให้ข้อบังคับจัดการให้ได้มาไว้เป็นของแผ่นดินโดยวิธีขอซื้อ หรือถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ใช้วิธีบังคับซื้อ ในกรณีเช่นนั้น ให้รัฐมนตรีออกคำสั่งบังคับซื้อ ส่วนค่าทำขวัญนั้นให้กำหนดโดยวิธีตั้งอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าไม่สมควรอนุญาตให้ส่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุสิ่งใดออกนอกประเทศ แต่ผู้ขออนุญาตรับรองว่าการส่งวัตถุสิ่งนั้นออกไปนอกประเทศเป็นการชั่วคราว เช่นส่งออกไปเพื่อแสดงพิพิธภัณฑ์ในเมืองต่างประเทศ

เมื่อเสร็จกิจนั้นแล้วจะส่งกลับเข้ามาประเทศสยาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตให้ โดยให้ผู้ขออนุญาตวางเงินไว้ตามจำนวนที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรก็ได้ เงินที่วางไว้นี้จะได้คืนให้แก่เจ้าของเมื่อพิสูจน์เป็นที่พอใจว่าวัตถุนั้นได้นำกลับเข้ามาในประเทศสยามแล้ว ถ้าวัตถุนั้นมีได้นำกลับเข้ามาภายในเวลาตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือภายในระยะเวลาอันยาวนานกว่านั้นตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผ่อนผันให้ก็ให้รับเงินที่วางไว้นั้นเสีย

มาตรา ๑๕ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานศุลกากรมีอำนาจตรวจค้นเรือหรือยานพาหนะอย่างอื่นสำหรับขนส่งสินค้าออกนอกประเทศ เพื่อให้ทราบแน่ว่ามิได้มีศิลปวัตถุ หรือโบราณวัตถุสิ่งใดส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต หรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอันกำหนดไว้ในใบอนุญาต ถ้าในขณะที่ทำการตรวจค้นพบวัตถุเช่นนั้น ให้เจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วมีอำนาจยึดไว้ได้

หมวด ๔

การจัดการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ

มาตรา ๒๐ อธิบดีมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติภายในความควบคุมบังคับบัญชาของรัฐมนตรี

พิพิธภัณฑ์แห่งชาติในหัวเมืองนั้น เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว อธิบดีมีอำนาจมอบหมายพิพิธภัณฑ์สถานนั้นให้อยู่ในอารักขาของเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่นตามเงื่อนไขแล้วแต่อธิบดีจะเห็นสมควรกำหนด โดยฉพาะเพื่อจัดการรักษาวัตถุต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์สถานให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

มาตรา ๒๑ วัตถุอันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติสำหรับแสดงให้ประชาชนชม หรือเพื่อการอย่างอื่นตามความมุ่งหมายของพิพิธภัณฑ์สถานนั้น จัดแบ่งออกได้เป็น ประเภทใดประเภทหนึ่งในสามประเภทดังต่อไปนี้

(๑) ประเภททรัพย์สินของแผ่นดิน และเป็นส่วนแห่งบรรดาวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานเก็บรวบรวมไว้ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานเก็บรวบรวมไว้ในวันขึ้นพระราชนิพนธ์ หรือซึ่งรัฐบาลหรือบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดได้ให้แก่พิพิธภัณฑ์สถานในภายหลัง หรือเป็นวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยน

(๒) ประเภทของขี้ม ได้แก่ทรัพย์สินของเอกชนซึ่งเจ้าของได้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขี้มมาเพื่อตั้งแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานให้ประชาชนชม

(๓) ประเภทของในอารักขา ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของ

แผ่นดินหรือของเอกชน อันพิพธิภัณฑ์สถานแห่งอื่นหรือทางราชการหรือเอกชนผู้เป็นเจ้าของมอบไว้ให้อยู่ในอารักขาของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อนำออกแสดงหรือตั้งประกวัดในพิพธิภัณฑ์สถานหรือเพื่อการอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่งจะได้ออกเพื่อการนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจ

(๑) เลือกซื้อวัตถุที่พิพธิภัณฑ์แห่งชาติต้องการเก็บรวบรวมภายในวงเงินที่ได้รับอนุญาตหรือเงินทุนอย่างอื่น อันมีอยู่เพื่อใช้ในการนั้น

(๒) รับวัตถุที่มีผู้บริจาคให้หรือทำพินัยกรรมยกให้พิพธิภัณฑ์แห่งชาติ

(๓) กำหนดให้พิพธิภัณฑ์สถานใดเก็บรวบรวมวัตถุอันมีผู้ให้แก่พิพธิภัณฑ์แห่งชาติ หรือซึ่งได้มาเป็นของพิพธิภัณฑ์แห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๑)–(๒) ข้างต้น ในกรณีที่มีการให้หรือได้มามีได้เจาะจงเพื่อพิพธิภัณฑ์สถานแห่งใดโดยเฉพาะ

(๔) ทำความตกลงในการยืมหรือในการรักษาวัตถุที่เอกชนให้พิพธิภัณฑ์สถานยืม หรือมอบไว้ในอารักขา

มาตรา ๒๓ วัตถุในประเภท (๑) แห่งมาตรา ๒๑ นั้นจะโอนกันได้ก็แต่โดยกฎหมายอนุญาต เว้นแต่วัตถุชนิดเดียวกันมีอยู่มากเกินต้องการหรือที่เป็นของธรรมดาหาได้ทั่วไปนั้น อธิบดีจะโอนโดยวิธีซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีก่อน และต้องอยู่ภายใต้บังคับข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่งจะได้ออกว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๔ โดยอนุมัติจากรัฐมนตรีและภายใต้บังคับข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่งจะได้ออกว่าด้วยการนี้ ให้อธิบดีมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ย้ายวัตถุในประเภท (๑) และประเภท (๒) ซึ่งมีได้ยกให้แก่หรือได้มาเพื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งใดโดยเฉพาะจากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่ง

(๒) อนุญาตให้นำเอาวัตถุประเภทหนึ่งประเภทใดออกนอกพิพิธภัณฑสถานเพื่อซ่อมแซม หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุในประเภท (๑) และประเภท (๒) เพื่อนำไปตั้งแสดงในที่อื่นให้ประชาชนชม หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน แต่ต้องกำหนดวันซึ่งให้นำส่งวัตถุนั้นคืนลงไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๒๕ วัตถุประเภท (๒) และประเภท (๓) ซึ่งเป็นของเอกชนนั้น ถ้ามิได้กำหนดเวลาส่งคืน เมื่อผู้เป็นเจ้าของขอรับคืน ก็ให้คืนวัตถุเหล่านั้นให้แก่เจ้าของไป แต่อธิบดีต้องออกหนังสืออนุญาตให้นำวัตถุออกไปเสียก่อน และเจ้าของต้องทำใบรับลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่เป็นพิพธิภัณฑ์แห่งชาติซึ่งตั้งอยู่ในหัวเมืองอันอธิบดีได้มอบหมายให้อยู่ในอารักขาเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจออกใบอนุญาตดังกล่าวมาในมาตรา ๒๔ (๒) และมาตรา ๒๕ แล้วแจ้งแก่อธิบดีโดยเร็ว

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๗ ให้อธิบดีมีอำนาจออกประกาศว่าด้วยเงื่อนไขในการอนุญาตให้ประชาชนเข้าชมโบราณสถานและพิพธิภัณฑ์แห่งชาติและโดยจะเพาะในข้อเหล่านี้ คือ

(๑) กำหนดวันเวลาและสถานที่ซึ่งอนุญาตให้ประชาชนเข้าชมโดยต้องเสียและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินคนละ ๑ บาท

(๒) กำหนดให้ประชาชนซึ่งเข้ามาชมประพาศดินให้เป็นที่
เรียบร้อยมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันน่าจะก่อให้เกิดการ
รบกวนหรือเสียหายขึ้น และกำหนดห้ามหรือไล่บุคคลผู้หนึ่ง
ผู้ใดซึ่งปรากฏจากกิริยาท่าทางหรือความประพฤตินี้แล้วมาเป็นเหตุ
สมควรให้เชื่อได้ว่าจะก่อให้เกิด หรือกำลังก่อให้เกิดการรบกวน
หรือเสียหายขึ้น

(๓) จัดเตรียมการทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อการประชุมปาฐกถา
การแสดง การประกวดในบริเวณโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานแห่ง
ชาติ ซึ่งอาจเป็นทางส่งเสริมความรู้และเป็นประโยชน์แก่ทางการ

(๔) กำหนดเงื่อนไขในการตรวจและคัดสำเนาบัญชีบัญชี
บัญชีไว้ในมาตรา ๖ และ ๑๔ และกำหนดจำนวนเงินค่าธรรมเนียม
ซึ่งจะต้องเสียในการนั้น

มาตรา ๒๘ เงินอันเก็บได้ตามบทแห่งพระราชบัญญัติ
หรือเงินที่มีผู้บริจาคให้หรือทำพินัยกรรมยกให้นั้น ให้สมทบ
ไว้ในเงินทุนกองกลาง หรือถ้าหากเป็นเงินที่เก็บได้เพื่อประโยชน์
ของพิพิธภัณฑสถานแห่งใดโดยเฉพาะก็ให้สมทบเข้าไว้ในทุน
ของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น ๆ

ให้อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเงินทุนกองกลางหรือ
เงินทุนเฉพาะเช่นว่านั้น และเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว

ให้มีอำนาจจัดสรรเงินเหล่านี้ไปใช้จ่ายในทางใด ๆ ที่เป็นประโยชน์
แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้

มาตรา ๒๕ ถ้ามีบุคคลใดนำข้อความอันเป็นประโยชน์มา
แจ้งให้ทราบว่า โบราณสถานหรือโบราณวัตถุซึ่งไม่มีเจ้าของมีอยู่
ณที่ใด อธิบดีจะขออนุมัติรัฐมนตรีจ่ายเงินจากทุนกองกลางดั่ง
ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ หรือจากเงินทุนอย่างอื่น อันได้มอบไว้แก่
อธิบดีเพื่อใช้จ่ายในการนี้ให้เป็นเงินรางวัลตามสมควรก็ได้

การนำข้อความมาแจ้งเช่นนี้ จะแจ้งแก่เจ้าพนักงานฝ่าย
ปกครองแห่งท้องถิ่นที่โบราณสถาน หรือวัตถุสิ่งนั้นอยู่ก็ได้ ให้
เจ้าพนักงานนั้นแจ้งแก่อธิบดีโดยทางข้าหลวงประจำจังหวัด

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๐ ผู้ใดจัดให้มีการทำลาย แกะไขเปลี่ยนแปลง
ทำให้บุบสลาย โอน หรือโอนด้วยประการอื่นอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ
มาตรา ๑๐, ๑๔ และ ๒๓ ซึ่งโบราณสถาน ศิลปวัตถุหรือโบราณ
วัตถุ หรือผู้ใดจงใจทำลายหรือทำให้บุบสลายซึ่งศิลปวัตถุหรือ
โบราณวัตถุอันเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้นั้นมีความผิดต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดส่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุออกไปนอกประเทศหรือมอบให้แก่ผู้ขนส่งเพื่อส่งออกไปนอกประเทศ โดยมิได้รับใบอนุญาตหรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอันกำหนดไว้ในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าศาลมีคำสั่งให้รับวัตถุอันเป็นเหตุแห่งการกระทำผิด วัตถุ นั้นให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และให้อยู่ในความอารักขาของกรมศิลปากร

มาตรา ๓๒ ผู้ใดไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจ เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๓ หรือเข้าไปยังโบราณสถานหรือพิพิธภัณฑ์แห่งชาติหรือจัดขึ้นไม่ยอมออก เมื่อถูกไล่ให้ออกจากโบราณสถานหรือพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ เป็นการฝ่าฝืนต่อประกาศของอธิบดีตามมาตรา ๒๓ ผู้นั้นมีความผิดฐานละเมิดโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ อนุมาตรา ๒ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์ พระนคร

นายกิม หงส์ดามัก ผู้จัดการการเงิน

นายสนั่น ตันบุญอิน ผู้พิมพ์โฆษณา

วันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘